Denumirile culorii *roşu* în limbile română şi rusă: analiză comparativă lexicografică

ARINA CHIRILĂ[1]

The present article is aimed at conducting a comparative analysis of colour terms denoting red in two languages – Romanian and Russian. It is widely acknowledged that colour terms make up one of the most interesting and fruitful fields of study, whereas comparative lexicological analysis can reveal a great number of discrepancies conditioned not only by different structures of the languages under analysis, but also by different ways in which native speakers perceive a certain colour term. Great importance in this respect is placed on the connotations and associations formed in the course of the use of these words in a language. Thus, such an analysis would allow us to confront the perception of a term not only in different languages, but also in different cultures and mentalities. As far as the lexemes denoting red are concerned, they describe a highly significant colour for all European cultures – the fact that justifies the choice of these terms for the present study. The analysis carried out in this article is a lexicographical one. It will be based on three Russian explanatory dictionaries (*Словарь русского языка* ("Dictionary of the Russian Language") by S.I. Ozhegov, *Малый словарь русского языка* ("Small Dictionary of the Russian Language") by the USSR Academy of Sciences and *Большой толковый словарь современного русского языка* ("Great Explanatory Dictionary of the Modern Russian Language") by D.N. Ushakov, whereas the sources of reference for the Romanian language will be *Dicţionarul limbii române* ("Dictionary of the Romanian Language") by the Romanian Academy, *Micul dicţionar academic* ("Small Academic Dictionary") and *Dicţionarul limbii române literare contemporane* ("Dictionary of the Contemporary Literary Romanian Language"). The conclusions presented in the article will be drawn not only from the definitions

[1] Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, România.

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

offered by the dictionaries mentioned above, but also from the illustrations that accompany them.

Key-words: *colour terms*, *red*, *lexicographical analysis*, *comparative analysis*

Introducere

Culoarea constituie o parte deosebit de importantă şi însemnată în viaţa oricărui om. Atenţia asupra acestui subiect a fost atrasă de către numeroase studii în domenii diferite precum fizică, chimie, psihologie, fiziologie, culturologie, istoria artei şi, nu în ultimul rând, filologie, în cadrul căreia s-au dezvoltat mai multe teorii în privinţa numirii culorilor. Domeniul lexicului cromatic, după cum se ştie, este unul dintre cele mai interesante şi fructuoase pentru studiile filologice. Acesta oferă un material extraordinar de bogat pentru analiză: denumirile de culori se întâlnesc deosebit de des nu numai în vorbirea de zi cu zi, ci şi în paginile volumelor de specialitate, precum şi în literatura clasică. În această ordine de idei, denumirile de culori s-au dovedit a fi un element substanţial al operelor de artă, jucând rolul purtătorilor intenţiei auctoriale şi contribuind la crearea unui anumit efect asupra cititorilor. Subiectul acestui articol, însă, nu îl constituie rolul cuvintelor coloristice într-o operă de artă. Ceea ce este în centrul atenţiei aici sunt denumirile unei anumite culori aşa cum acestea apar în dicţionarele explicative monolingve de referinţă. Mai mult decât atât, acest studiu îşi propune o analiză comparativă a denumirilor analoage în două limbi – româna şi rusa. O astfel de abordare ne permite a dezvălui multiplele divergenţe condiţionate nu numai de structurile diferite ale limbilor supuse analizei, ci şi de modalităţile diferite în care vorbitorii acestora percep o anumită lexemă cromatică. Aspectul decisiv în acest sens îl constituie conotaţiile şi asocierile căpătate de termenii respectivi de-a lungul utilizării lor de către vorbitorii unei limbi. Aşadar, această analiză va face posibilă comparaţia percepţiei

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

denumirilor de culori nu numai în limbi, ci şi în culturi şi mentalităţi diferite.

În ceea ce priveşte alegerea denumirilor culorii *roşu* drept subiectul acestui articol, aceasta este mai mult decât justificată. Potrivit studiilor anterioare, roşul este extrem de semnificativ pentru culturile europene, iar în limba rusă acesta constituie culoarea etno-relevantă (Светличная 2003: 139). Trebuie menţionat în acest sens şi faptul că denumirile culorii *roşu* s-au demonstrat a fi predominante în grupul lexico-semantic al denumirilor de culori din limba rusă în toate perioadele istorice ale dezvoltării acesteia (Бахилина 1975: 31).

Analiza de faţă se va baza pe şase dicţionare de referinţă. Pe de o parte, au fost selecţionate trei dicţionare explicative pentru limba rusă (*Словарь русского языка* [„Dicţionarul limbii ruse”] de S.I. Ojegov, *Малый словарь русского языка* [„Micul dicţionar al limbii ruse”] al Academiei de Ştiinţe din URSS, Institutul Limbii Ruse, şi *Большой толковый словарь современного русского языка* [„Marele dicţionar explicativ al limbii ruse moderne”] de D.N. Uşakov). Pe de altă parte, sursele de referinţă pentru limba română le constituie *Dicţionarul limbii române* (DLR), *Micul dicţionar academic* şi *Dicţionarul limbii române literare contemporane*. Concluziile elaborate în acest articol se vor baza nu numai pe explicaţiile oferite pentru fiecare denumire de către sursele sus-menţionate, ci şi pe contextele în care apar lexemele supuse analizei.

Prezentarea *roşului* şi a nuanţelor sale în dicţionarele explicative româneşti

Vom începe cu analiza lexicografică a denumirii *roşu*. Dicţionarele explicative de referinţă demonstrează că această lexemă capătă conotaţii meliorative şi peiorative, posedând şi un număr sporit de asocieri culturale. Apărând într-o mulţime de contexte, termenul respectiv relevă şi posibilităţile combinatorii destul de mari ce permit să se formeze denumiri de nuanţe ce descriu culoarea într-un mod mai precis şi expresiv, *Dicţionarul*

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

limbii române înregistrând următoarele expresii: *roş deschis*, *roş închis*, *roş întunecat*, *roş în para focului*, *roş aprins*, *roşu-stacojiu*, *roşu pal*, *roşu afumat*, *roşu înfocat*, *roşu ruginiu*, *roşu viu*, *roşu văpaie*, *roşu mohorât* ş.a.m.d. Percepţia pozitivă a acestui adjectiv cromatic se manifestă în descrierile culorii frumoase a buzelor, a obiectelor vestimentare (*nuăraş roşu*, *cureale roşii*, *brâu roşu*), a ţesăturilor (*mătase roşie*), a florilor (ca, de exemplu, mac sau trandafir), precum şi în referinţele poetice la fenomenele naturale ce au legătură cu lumina (de exemplu, *soarele roşu*, *roşu de apus*, *lumina roşie*, *roşu al dimineţii*, *luna roşie*, *culoarea roşie a focului*, *roşu ca jăraticul* ş.a.m.d.). De asemenea, remarcabilă este apariţia denumirii respective în calitate de culoare a iubirii prin comparaţia acesteia cu vinul roşu, precum şi în calitate de cea a tinereţii (de exemplu, în expresiile gen *bătrân cu bater roşu*). Conotaţiile pozitive se realizează şi în contextele în care, similar limbii ruse, *roşul* indică raritatea sau valoarea unui obiect (ca în unităţile frazeologice *a fi cu ciobote roşii* sau *a căuta acul doamnei cu fir roşu*). În ceea ce priveşte utilizarea cuvântului *roşu* pentru a descrie culoarea feţei, aceste contexte îl dotează, cu precădere, cu conotaţii meliorative, implicând frumuseţea şi sănătatea persoanei sau buna dispoziţie şi bucuria. Trebuie menţionat şi faptul că, precum omologii săi din limbile engleză şi italiană, *roşu* poate fi utilizat şi pentru a descrie părul roşcat, însă contextele pe care ni le oferă dicţionarele de referinţă demonstrează că lexema respectivă capătă conotaţii peiorative în aceste contexte: persoanele ale căror păr este descris prin intermediul cuvântului *roşu* sunt reţinute drept urâte, de care lumea ar trebui să se ferească. Alte asocieri negative sunt legate, în mod evident, de percepţia roşului drept culoare a sângelui, alăturându-se şi asocierile sale cu boala (de exemplu, în descrierile culorii ochilor în care *roşu* poate să se refere, de asemenea, şi la plânsul excesiv). Mai mult decât atât, destul de însemnată este şi asocierea denumirii respective cu problemele financiare: aceasta se manifestă în expresiile *a plăti ciubote roşii* şi *a umbla cu ciubote roşii*. Încă o latură asociativă a cuvântului *roşu* o constituie, ca şi în celelalte limbi supuse

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

analizei, exprimarea emoţiilor negative, şi anume mânia, osteneala, indignarea, umilinţa şi ruşinea. Este prezentă şi asocierea denumirii de faţă cu jocurile de noroc, în special cele de cărţi. În altă ordine de idei, denumirea *roşu* pare a fi strâns legată de cultura populară românească – fapt demonstrat de apariţia acestora în contexte ce fac trimitere la fiinţe din basme populare precum balaur sau zmeu. În astfel de cazuri, lexemei cromatice date i se conferă o tentă magică; mai mult decât atât, denumirea se afirmă, încă o dată, drept o noţiune importantă pentru cultura românească. În ceea ce priveşte planul politic, asocierilor cu ideile revoluţionare şi cu comunismul li se alătură şi cele istorice, legate de armata Ţării Româneşti sau un anumit strat social, şi anume boierii.

În ceea ce urmează se va continua cu analiza contextelor oferite de către dicţionarele explicative ale limbii române în care apar denumirile următoarelor nuanţe ale culorii *roşu*: *roz*, *roşcat*, *roşiatic*, *roşeaţă* şi *stacojiu*.

Referitor la percepţia adjectivului *roz* de către vorbitorii nativi de limba română, menţionăm faptul că aceasta este, prin excelenţă, pozitivă. Utilizările termenului includ trimiterea la culoarea îmbrăcăminţii (*rochie roz*, *ciorapii roz*), a feţei (*buze roz*, *chipul roz*), a părţilor corpului (*palme roz*, *unghii roz*), a cerului (*cerul roz*, *văzduhul roz*), a plantelor (*mugur roz*, *flori roz*, *frunze roz*) şi a mobilierului (*mese roz*, *scaune roz*, *abajur roz*). Precum în limbile rusă şi italiană, denumirea românească posedă asocieri puternice cu atitudinea optimistă asupra vieţii (ca, de exemplu, în *iluzii roze*, *poema roză*, *a vedea ceva în roz*). Interesant de menţionat în acest sens este şi utilizarea denumirii respective pentru a descrie culoarea hârtiei – *hârtie roz*. Singura situaţie în care lexema *roz* ar putea realiza conotaţii peiorative este cea a schimbării culorii feţei din cauza beţiei.

Următoarele denumiri – *roşcat* şi *roşiatic* – par a fi identice din punct de vedere semantic, amândouă denotând, potrivit *Dicţionarului limbii române*, o tentă în care predomină roşul. Totodată, după cum se va arăta, utilizarea acestora diferă în mod semnificativ. În această ordine de idei, denumirea *roşcat* determină cu precădere substantivele ce denotă obiecte din

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

natura înconjurătoare, precum norii, dealurile, malul, lumina ş.a.m.d., în afară de câteva contexte ce demonstrează funcţionarea acesteia drept atribut al substantivelor desemnând clădiri sau părţi ale acestora (de exemplu, *olan roşcat*, *ruine roşcate*, *clădiri roşcate*). Remarcabilă este şi utilizarea denumirii respective pentru a indica culoarea părului omenesc, de exemplu, *barbă roşcată*, *mustaţă roşcată*, *gene roşcate*, *păr roşcat*. Cu privire la cea de-a două denumire – *roşiatic* – trebuie menţionat faptul că, în majoritatea cazurilor, aceasta apare în descrierea culorii luminii (*lumina roşiatică*, *zarea roşiatică a unui foc*, *raze roşiatice*, *asfinţitul roşiatic*, *răsăritul roşiatic*, *flacăra roşiatică*). Alte exemple mult mai puţin numeroase includ indicarea culorii feţei (*nas roşiatic*, *obraz roşiatic)*, a plantelor *(roză roşiatică*, *flori roşiatice*, *grâu roşiatic*) şi a pielii.

În ceea ce urmează, se va aborda chestiunea unei denumiri indirecte[2] a culorii *roşu – roşeaţă*. În cazul acestui substantiv, predomină conotaţiile meliorative, cuvântul de faţă referindu-se la culoarea florilor, a luminii (de exemplu, *apus*, *soare*, *incendiu*) sau a feţei. În privinţa ultimului aspect trebuie menţionat faptul că schimbarea culorii feţei nu indică neapărat emoţii negative; mai mult decât atât, apariţia roşeţii pe faţă poate fi percepută pozitiv, ca fiind indicator al sănătăţii (de exemplu, în unitatea frazeologică *a-i mânea roşaţa faţa*). Aceasta deşi se evidenţiază şi conotaţiile peiorative pe care le-a căpătat cuvântul supus analizei, de exemplu, atunci când fenomenul desemnat constituie simptomul unei boli, o inflamaţie.

Ultima denumire ce va fi supusă analizei este *stacojiu* – adjectiv cromatic ce denotă culoarea roşie aprinsă. Utilizându-se în mod pozitiv în descrierile vestimentaţiei (*dulama stacojie*, *fir stacojiu*, *fiong stacojiu*, *dungă stacojie*, *cordea stacojie* ş.a.m.d.) şi ale materialelor textile (*catifea stacojie*), cuvântul respectiv poate fi perceput şi în mod negativ atunci când acesta stabileşte o legătură cu sângele sau boala (*sânge stacojiu*,

[2] Termenul „denumire indirectă” a fost propus pentru a nominaliza obiectele din realitatea extralingvistică ce sunt imediat asociate cu o anumită culoare (vezi Polozova 2014).

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

spuzeală stacojie), precum şi în contextele în care acesta descrie o faţă, de regulă, mare şi obeză. Ca şi multe altele denumiri ale culorii *roşu*, *stacojiu* face parte de asemenea din enunţurile ce descriu schimbarea culorii feţei din cauza unor emoţii mai mult sau mai puţin pozitive.

Prin urmare, se poate concluziona că denumirile culorii *roşu* în limba română capătă conotaţii meliorative şi peiorative, planul asociativ şi emotiv al acestora fiind extrem de bogat şi încărcat. În ceea ce priveşte denumirea *roşu*, contextele multiple în care apare aceasta sugerează importanţa deosebită a acestei noţiuni pentru cultura românească; asociindu-se cu sângele, boala, emoţiile negative şi lacrimile, precum şi cu problemele financiare, cuvântul respectiv poate indica şi raritatea sau valoarea deosebită a unui obiect, aspectul sănătos a unei persoane şi bucuria. Referitor la nuanţele roşului trebuie menţionat faptul că acestea sunt percepute, în mare parte, pozitiv, utilizându-se în mod poetic şi figurat şi descriind culoarea frumoasă a fenomenelor naturale, a vestimentaţiei şi a feţei. În ceea ce priveşte conotaţiile peiorative, acestea apar în legătură cu înroşirea pielii din cauza beţiei, emoţiilor neplăcute sau a unei boli.

Prezentarea *roşului* şi a nuanţelor sale în dicţionarele explicative ruseşti

În ceea ce priveşte denumirea centrală a sistemului[3] – *красный* –, acesta constituie o noţiune extrem de importantă în cultura rusă – fapt ce se reflectă în numeroasele semnificaţii şi expresii încorporate în dicţionarele explicative ruseşti. Interesant de menţionat este faptul că, în ciuda conotaţiilor peiorative ce, în mod inevitabil, apar atunci când roşul se prezintă ca fiind culoarea sângelui şi a focului (*красный петух*,

[3] În abordarea structuralistă, denumirile culorii roşu sunt prezentate ca un sistem cu un centru şi o periferie în jurul acestuia. Pentru sistemul lexemelor cromatice denotând roşu vezi Макеенко 2001.

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

красное пламя), putând descrie şi tenta roşie a corpului cauzată de căldură, frig sau consum excesiv de alcool (de cele mai multe ori, în descrierile feţei), denumirea *красный* este percepută în mod deosebit de pozitiv de către vorbitorii nativi de limbă rusă. În primul rând, acest adjectiv cromatic redă culoarea frumoasă şi aprinsă a obiectelor naturale, precum şi a părţilor corpului uman (în special, a buzelor feminine – *красные губы*). În al doilea rând, denumirea respectivă capătă un nivel înalt de poeticizare atunci când îşi realizează semele „bun, aprins, senin" (*красный денёк*, *красный угол*, *лето красное*), precum şi „frumos, minunat" (de exemplu, *красная невеста*, *красная даль*, *красная девица*). O altă semnificaţie a termenului care îl dotează cu conotaţii meliorative face trimitere la un lucru preţios sau rar (*красная рыба*, *красный зверь*, *красный лес*, *Красная книга*). În cultura populară rusă, roşul marchează elemente importante, ingenioase, deosebite şi expresive (*красная строка*, *красной нитью*, *красное словцо*), precum şi obiecte legate de festivităţi (*красное крыльцо*, *красная горка*). În ceea ce priveşte asocierile politice inevitabile în cazul lexemei supuse analizei, acestea se manifestă la o scară extrem de semnificativă în limba rusă, marcând în mod pregnant istoria Rusiei. Totodată, percepţia rusească a fenomenului pare a nu fi atât de critică, combinaţiile *красная армия*, *красные войска*, *красный галстук* constituind realia din viaţa perioadei sovietice, ce nu provoacă asocieri puternic negative.

Se va continua cu analiza denumirilor ce desemnează nuanţele culorii *roşu* selecţionate pentru studiul de faţă, şi anume *розовый*, *карминовый (карминный*, *кармин)*, *малиновый*, *багряный*, *багровый*, *пунцовый*, *червонный*, *червлёный* şi *румянец*.

În ceea ce priveşte lexema *розовый*, aceasta se referă la o nuanţă deschisă între roşu şi alb. Modul în care denumirea de faţă este percepută de către vorbitorii nativi de limbă rusă este prin excelenţă pozitiv: în majoritatea cazurilor, *розовый* are rol de atribut al substantivelor desemnând obrajii sau buzele unei fete tinere şi frumoase sau feţele sănătoase ale unor copii. O altă

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

utilizare tipică a acestui adjectiv este descrierea culorii fenomenelor naturale (ca, de exemplu, în *розовая заря*, *розовые лучи*) sau a obiectelor de vestimentaţie (*розовая ленточка*, *розовое платье*). O semnificaţie deosebit de importantă în acest sens este cea de atitudine optimistă (uneori, chiar excesiv de optimistă) şi de viziune naivă asupra vieţii (de exemplu, *розовая любовь*, *розовые надежды*, *розовые мечты*, *смотреть сквозь розовые очки*, *видеть в розовом свете* ş.a.m.d.).

Adjectivul cromatic *карминовый* (aşa cum apare acesta în textele lui Nabokov) constituie o variantă mai puţin uzuală a denumirii *карминный*, amândouă cuvintele provenind de la numele vopselei respective – *кармин* – de culoare roşie aprinsă. Enunţurile ce ilustrează utilizarea cuvintelor de faţă în propoziţie demonstrează că acestea apar în descrierile culorii fructelor (*карминная хурма*) şi a rujului (*карминная губная помада*).

Denumirea ce urmează a fi discutată în cadrul analizei este *малиновый*. Aceasta descrie o culoare roşie închisă spre violet precum cea a zmeurii, fruct de pădure al cărui nume în limba rusă – *малина* – a constituit sursa de derivare a cuvântului respectiv. Cu privire la conotaţiile acestuia, se poate constata faptul că vorbitorii nativi de limbă rusă tind să îl perceapă în mod pozitiv: utilizându-se în descrierile culorii stofelor, a obiectelor vestimentare şi a obrajilor rumeni, *малиновый* capătă şi alte semnificaţii. De exemplu, în expresia *малиновая жизнь* lexema respectivă devine sinonimul cuvintelor „bun” sau „plăcut”, iar îmbinarea fixă *малиновый звон* desemnează un sunet foarte plăcut şi moale ca timbrul produs de clopoţei.

Următoarele două denumiri – *багровый* şi *багряный* – prezintă un interes aparte pentru studiul nostru. La prima vedere, aceste lexeme ce redau nuanţa roşului spre albastru închis sau violet sunt sinonime perfecte, primul descriindu-l pe cel din urmă în toate trei dicţionarele de referinţă. Totodată, studierea contextelor oferite de către dicţionarele explicative scot la iveală divergenţe majore în percepţia acestora de către vorbitorii nativi: adjectivul *багровый* se dovedeşte a fi perceput

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

în mod negativ, descriind culoarea incendiului, a fumului şi a cicatricelor, pe când cuvântul coloristic *багряный* constituie o denumire poetică şi livrescă ce se utilizează în combinaţii de genul *багряный убор (леса)*, *багряная заря*, determinând substantivele ce desemnează fenomene naturale de o frumuseţe deosebită. Încă o denumire ce se referă la aceeaşi nuanţă a culorii *roşu* este *пунцовый*. Precum *багряный*, această lexemă, spre deosebire de *багровый*, capătă conotaţii meliorative, descriind culoarea frumoasă a obrajilor şi a buzelor unei fete, a apusului sau a ţesăturilor şi a obiectelor de vestimentaţie.

Denumirea *червонный*, ce urmează în analiza de faţă, se deosebeşte din punct de vedere stilistic prin caracterul său învechit. După cum o menţionează dicţionarele de referinţă, adjectivul respectiv provine de la numele aurului pur – *червонное золото* – ce are o tentă de roşu. Contextele din dicţionarele explicative demonstrează utilizarea lexemei date în sens coloristic referitor la culoarea bijuteriilor; în acelaşi timp, asocierile ce ar putea fi evocate în mintea vorbitorilor nativi de limbă rusă fac trimitere la bani (*червонец*) sau la jocul de cărţi (*черви*). În ceea ce priveşte un alt termen învechit – *червлёный* –, acesta descrie nuanţa închisă a roşului, utilizându-se drept culoare a obiectelor militare precum drapeluri sau scuturi.

Ultimul cuvânt cromatic din limba rusă pe care îl vom supune analizei este *румянец*. Acest substantiv constituie o denumire indirectă ce se utilizează cu precădere pentru a descrie culoarea rumenă a feţei sau a obrajilor unei persoane sănătoase şi frumoase; prin urmare, lexema de faţă este percepută într-un mod deosebit de pozitiv de către vorbitorii nativi. O altă întrebuinţare posibilă a acestui cuvânt este pentru a desemna culoarea luminii reflectate a apusului sau a răsăritului; în aceste contexte, denumirea respectivă dotează enunţul cu un nivel înalt de poeticizare şi expresivitate.

Prin urmare, materialul oferit de către dicţionarele explicative ruseşti ne permite să tragem următoarele concluzii. În primul rând, denumirile culorii *roşu* în limba rusă au conotaţii peiorative, precum şi meliorative, cele din urmă predominând însă în mod clar. În ceea ce priveşte denumirea

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

centrală a sistemului – *красный* – aceasta este extrem de bogată din punct de vedere asociativ şi emotiv, posedând un număr mare de asocieri, în marea lor majoritate pozitive, adjectivul respectiv determinând obiecte frumoase, preţioase şi importante pentru poporul rus, pe când asocierile de caracter politic nu sunt percepute negativ. În ceea ce priveşte denumirile nuanţelor roşului, acestea tind a căpăta conotaţii meliorative (cu excepţia cuvântului *багровый*), utilizându-se în descrierile culorii frumoase a feţei, a vestimentaţiei sau a fenomenelor naturale.

Concluzii

În urma analizei comparative lexicografice, studiul de faţă a ajuns la câteva concluzii. În primul rând, trebuie menţionat faptul că denumirile culorii *roşu* în limbile română şi rusă capătă conotaţii meliorative şi peiorative, fiind percepute în mod pozitiv şi negativ de către vorbitorii acestor limbi. S-a demonstrat, de asemenea, bogăţia excepţională a asocierilor şi a utilizărilor denumirilor ce descriu culoarea *roşu*, precum şi nuanţele acesteia în amândouă limbile, ceea ce sugerează importanţa deosebită a acestora pentru cultura românească, precum şi pentru cea rusească.

În ceea ce priveşte denumirile *roşu* şi *красный*, conotaţiile acestora în amânouă limbile supuse analizei relevă un nivel înalt de asemănare. Ele sunt, în mare parte, percepute pozitiv, indicând raritatea sau culoarea deosebită a unui obiect, precum şi aspectul sănătos al unei persoane. Totodată, asocierile pozitive sunt mai numeroase în cazul limbii ruse, alăturându-i denumirii respective noţiuni de frumuseţe excepţională şi festivitate.

Referitor la nuanţele roşului trebuie menţionat faptul că acestea sunt percepute, în mare parte, pozitiv în amândouă limbile, utilizându-se destul de des în contexte poetice pentru a descrie culoarea frumoasă a fenomenelor naturale, a vestimentaţiei şi a feţei. În ceea ce priveşte conotaţiile peiorative, acestea apar în legătură cu înroşirea pielii din cauza

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

beţiei, emoţiilor neplăcute sau a unei boli. Cuvântul ce iese în evidenţă prin conotaţiile sale peiorative este denumirea rusească *багровый*, ce descrie culoarea incendiului, a fumului şi a cicatricelor.

În cazul ambelor limbi s-au observat perechi de denumiri ce par a fi similare, însă acestea relevă diferenţe în modul în care sunt utilizate, precum şi în asocierile căpătate în cursul dezvoltării limbilor supuse analizei. Pentru limba română o astfel de pereche o constituie denumirile *roşcat* şi *roşiatic*, pe când pentru cea rusă – *багряный* şi *багровый*.

Bibliografie

Izvoare şi lucrări de referinţă

DLR: *Dicţionarul limbii române*, Academia Română, Bucureşti, 1965–2010.

Ожегов 1989: С.И. Ожегов, *Словарь русского языка*, Moscova, Русский язык.

MAC: *Словарь русского языка*, Academia Rusă de Ştiinţe, Institutul Studiilor Lingvistice, în 4 volume, ediţie îngrijită de A.P. Evghenieva, Moscova, Русский язык; Полиграфресурсы, 1999.

Ушаков 1935–1940: Д.Н. Ушаков, *Большой толковый словарь современного русского языка*, Moscova, Советская энциклопедия; ОГИЗ; Государственное издательство иностранных и национальных словарей.

Literatură secundară

Bidu-Vrânceanu A., *Analiza structurală a vocabularului limbii române contemporane: Numele de culori*, Bucureşti, Universitatea din Bucureşti, 1976.

Грановская Л.М., *Прилагательные, обозначающие цвет, в русском языке XVII – XX вв*, rezumatul tezei de doctorat, Moscova, 1997.

Харченко В.К., *Словарь цвета: новые материалы, полная электронная версия*, Moscova, Изд-во Литературного института им. А.М. Горького, 2013.

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)

КЕЗИНА С.В., *Семантическое поле цветообозначений в русском языке (диахронический аспект)*, Penza, Universitatea Pedagogică de Stat „V.G. Belinskii" din Penza, 2005.

КУЛИНСКАЯ С.В., *Цветообозначения: национально-культурные особенности функционирования (на материале фразеологии и художественных текстов русского и английского языков)*, teză de doctorat, Krasnodar, 2002.

МАКЕЕНКО И.В., *Семантика цвета в разноструктурных языках (универсальное и национальное)*, teză de doctorat, Saratov, 1999.

—— *Лексико-семантическая структура систем цветообозначения в русском и английском языках: Учеб.-метод. пособие для студентов филол. фак*, Saratov, Universitatea de Stat din Saratov, 2001.

ПЕЛЕВИНА Н.Ф., *О соотношении языка и действительности (обозначение красного и синего цветов)*, în „Научные доклады высшей школы. Филологические науки", nr. 2 (18), Moscova, Высшая школа, 1962.

POLOZOVA A., *Indirect colour terms in a work of verbal art*, în „International Journal of Communication Research", vol. 4, nr. 3, p. 222–232, 2014.

ВАСИЛЕВИЧ А.П., *Исследование лексики в психолингвистическом эксперименте (на материале цветообозначения в языках разных систем)*, Moscova, Наука, 1987.

—— *Каталог названий цвета в русском языке*, Moscova, Смысл, 2002.

—— *Языковая картина мира цвета. Методы исследования и прикладные аспекты*, rezumatul tezei de doctorat, Moscova, 2003.

BDD-V4929 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:25 UTC)